

Maaseutuelinkeinojen työelämätoimikunnan tilannekuva 2018-2019

Maaseutuelinkeinojen työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta.

Vuoden 2018 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2019 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2019 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2020 alkuvuodesta. Tarkistettavat suoritustiedot julkaistaan myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla.

Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisistä syistä johtuen, kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/”ei ilmoitettu” -kohtien alle.

Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset	2018		2019	
	koko tutkinto	tutkinnon osat	koko tutkinto	tutkinnon osat
Maatalousalan perustutkinto	983	8110	904	7848
Eläintenhoidon osaamisala	515		464	
Maatilatalouden osaamisala	383		384	
Maatalousteknologian osaamisala	54		46	
Turkistalouden osaamisala	13		8	
Tyhjä	18		2	
Maatalouskoneasentajan ammattitutkinto	11	20	38	86
Traktorin huoltokorjaaja	6		15	
Maatalouskoneiden huoltokorjaaja	3		6	
Varaosamyyjä	0		0	
Karjatalouskoneiden huoltokorjaaja	0		0	
Tyhjä	2		17	
Mehiläistarhaajan ammattitutkinto	43	51	54	190
Seminologin ammattitutkinto	3	8	0	0
Tuotantoeläinten hoidon ja hyvinvoinnin ammattitutkinto	38	266	37	128
Maatalouslomittamisen osaamisala	6		15	
Tuotantoeläinyrittämisen osaamisala	11		14	
Tuotantoeläinten hoitamisen osaamisala	7		4	
Lomitustyön ohjaamisen osaamisala	0		0	
Sorkkien hoitamisen osaamisala	2		2	
Tuotantoeläintilan esimiehenä toimimisen osaamisala	4		0	
Tyhjä	8		2	
Viljelijän ammattitutkinto	27	57	13	39
Maatalousyrittämisen osaamisala	11		7	

Maatilan hoitamisen osaamisala	9		5	
Tyhjä	7		1	
Maaseudun kehittämisen erikoisammattitutkinto	11	42	14	55
Maaseudun vesitalouden erikoisammattitutkinto	0	0	0	0
Tarhaajamestarin erikoisammattitutkinto	0	0	0	0
Maatalousalan ammattitutkinto			17	247
Seminologin osaamisala			10	
Maatalouslomittamisen osaamisala			2	
Maatilan hoitamisen osaamisala			2	
Tuotantoeläinten hoitamisen osaamisala			2	
Sorkkien hoitamisen osaamisala			1	
Agrologistiikan osaamisala			0	
Mehiläistarhauksen osaamisala			0	
Maatalousteknologian hyödyntämisen osaamisala			0	
Maatalousalan erikoisammattitutkinto			0	2
Yhteensä	1116	8554	1077	8595

* Tiedot poimittu 25.2.2019 (vuoden 2018 osalta) ja 15.1.2020 (vuoden 2019 osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen. Tutkinnon osien suoritukset eivät sisällä paikallisina ilmoitettuja tutkinnon osia.

Maatalousalan perustutkinnossa ja maaseudun kehittämisen erikoisammattitutkinnossa suurimmalla osalla opiskelijoista on tavoitteena suorittaa koko tutkinto. Kuitenkin esimerkiksi nyt siirtymäajalla olevassa tuotantoeläinhoidon ja hyvinvoinnin ammattitutkinnossa suoritetaan enemmän pelkkiä tutkinnon osia. (2018 vuonna oli suoritettu enemmän pelkkiä tutkinnon osia ja 2019 noin puolessa suorituksissa oli tavoitteena koko tutkinnon suorittaminen). Maatalousalan ammatti- ja erikoisammattitutkinnossa opiskelijoiden tavoitteena on suurimmassa osassa suorittaa vain tutkinnon osa/osia.

Pohdintoja

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys

Suoritusmäärissä ei ole ollut suurta muutosta kahden vuoden aikana. Tarvitaan pidemmän aikavälin tarkastelua, että voidaan muodostaa tarkempaa kuvaa alan kehitymisestä. Maatalousalan ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ovat tulleet voimaan 1.1.2019, joten toimikunta uskoo, että suoritusmäärät tulevat kasvamaan tulevaisuudessa.

Marginaalisesti suoritettut tutkinnot tai osaamisalat

Maatalousalan ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ovat osaamisaloiltaan niin kapeita, että niiden suoritusmäärät ovat vähäisiä. Koko alan kannalta on kuitenkin erittäin tärkeää, että myös spesifisempää osaamista vaativiin tehtäviin pystytään tarjoamaan koulutusta. Tutkinnot ovat kuitenkin tulleet voimaan vasta 1.1.2019, joten vielä on vaikeaa arvioida, miten osaamisalojen suoritusmäärät tulevat muuttumaan.

Tutkintojen järjestäminen

Tutkinto	Järjestämisluvat	Aktiiviset järjestäjät	Lisätietoja
Maaseudun kehittämisen erikoisammattitutkinto	9	2	
Maatalousalan ammattitutkinto	29	14	voimaantulo 1.1.2019
Maatalousalan erikoisammattitutkinto	5	1	voimaantulo 1.1.2019
Maatalousalan perustutkinto	40	29	

*ei sisällä siirtymäajalla olevia tutkintoja

** *aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä/oppilaitokselta kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2018 tai 2019 vuonna toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella. Tiedot poimittu 25.2.2019 (vuoden 2018 osalta) ja 15.1.2020 (vuoden 2019 osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen.*

Pohdintoja

Tutkintojen järjestäminen

Aktiivisten järjestäjien määrä verrattuna järjestämisluvan saaneisiin koulutuksen järjestäjiin näyttää melko vähäiseltä. Yksi syy tähän voisi olla maatalousalan ammatti- ja erikoisammattitutkinnossa tutkinnon voimaantulo 1.1.2019, jolloin kaikki koulutuksen järjestäjät eivät välttämättä ole vielä alkaneet järjestää tutkintoja.

Tutkintojen/tutkinnon osien suorituksien jakaantuminen koulutuksen järjestäjien välillä

Tutkintojen ja tutkinnon osien suorituksien jakautuminen koulutuksen järjestäjien välillä heijastelee työvoiman ja koulutuksen tarvetta alueellisesti.

Tutkintojen järjestämisen kattavuus maantieteellisesti ja kielellisesti

Maatalousalan tutkintoja järjestetään maantieteellisesti kattavasti poisluettuna Itä-Suomi. Maatalousalan perustutkinnossa on kolme ruotsinkielistä koulutuksen järjestäjää, joista kaikki ovat aktiivisia.

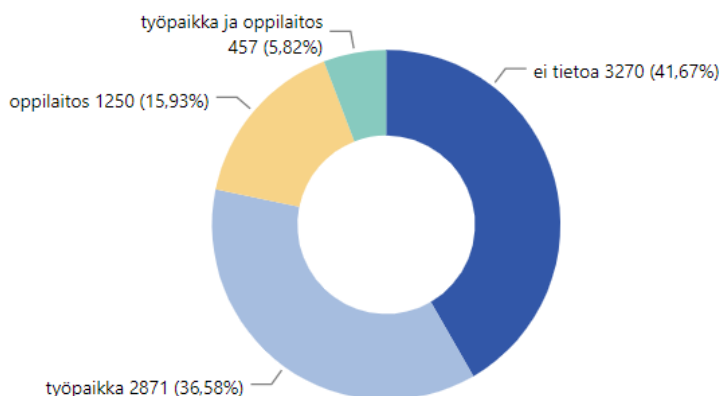
Viime aikojen tapahtumat: Koronapandemia on tuonut esille sen, kuinka tärkeää maatalousalan tutkintojen järjestäminen on esimerkiksi riittävän huoltovarmuuden takaamiseksi poikkeustilanteissa. Esimerkiksi kausityövoimaa tarvitaan tällä hetkellä entistä enemmän.

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Näyttöjen suorituspaikan jakautuminen

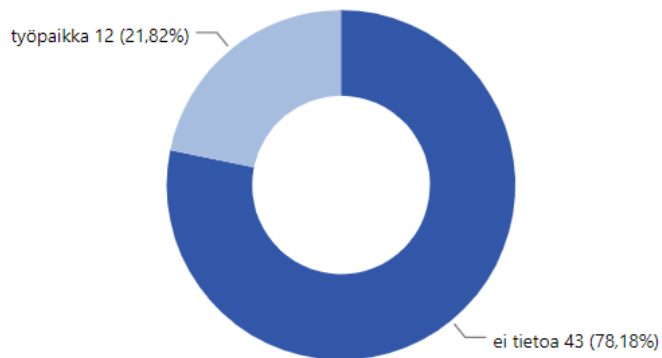
Maatalousalan perustutkinto vuonna 2019

Näytön suorituspaikka ● ei tietoa ● työpaikka ● oppilaitos ● työpaikka ja oppilaitos

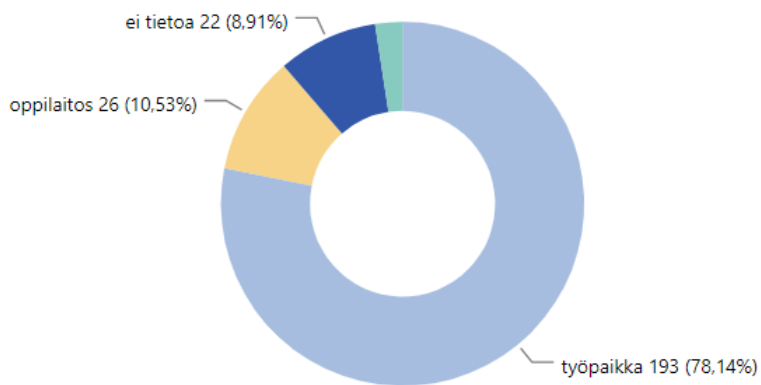
Maaseudun kehittämisen erikoisammattitutkinto vuonna 2019

Näytön suorituspaikka ● ei tietoa ● työpaikka

Maatalousalan ammattitutkinto vuonna 2019

Näytön suorituspaikka ● työpaikka ● oppilaitos ● ei tietoa ● työpaikka ja oppilaitos

Maatalousalan erikoisammattitutkinto vuonna 2019

Näytön suorituspaikka ● työpaikka ja oppilaitos

Amispalautteen keskiarvo näytöstä (päättökysely)

Maatalousalan perustutkinto: **4,3**

Maatalousalan ammattitutkinto: **5,0**

Maaseudun kehittämisen erikoisammattitutkinto: **4,8**

Maatalousalan erikoisammattitutkinnosta ei ole tullut palautteita tarkastelujaksolta.

* opiskelijapalautteen tarkastelujakso on 7/2018 – 9/2019. Arviointiasteikko 1-5, jossa (5) täysin samaa mieltä, (4) jokseenkin samaa mieltä, (3) osin samaa osin eri mieltä, (2) jokseenkin eri mieltä, (1) täysin eri mieltä

Arvioijat (vuonna 2019)

Maatalousalan perustutkinto:

Arvioinnista päättäneet	Tutkinnon osat
Työnantaja/työelämän edustaja ja opettaja	3390
ei tietoa	3227
Opettaja	719
Kaksi opettajaa	322
Muu koulutuksen järjestäjän edustaja ja opettaja	83
Kaksi työnantajaa/työelämän edustajaa ja kaksi opettajaa	52
Työnantaja/työelämän edustaja	37
Työnantaja/työelämän edustaja ja muu koulutuksen järjestäjän edustaja	10
Kolme työnantajaa/työelämän edustajaa ja kolme opettajaa	2
Työnantaja/työelämän edustaja ja kaksi opettajaa	2
Kaksi opettajaa ja työnantaja	1
Kaksi työnantajaa/työelämän edustajaa ja opettaja	1
Kolme opettajaa	1
Kolme opettajaa ja työnantaja/työelämän edustaja	1
Yhteensä	7848

Maatalousalan ammattitutkinto:

Arvioinnista päättäneet	Tutkinnon osat
Työnantaja/työelämän edustaja ja opettaja	198
Opettaja	25
ei tietoa	22
Kaksi opettajaa	2
Yhteensä	247

Maatalousalan erikoisammattitutkinto:

Arvioinnista päättäneet	Tutkinnon osat
Työnantaja/työelämän edustaja ja opettaja	2
Yhteensä	2

Maaseudun kehittämisen erikoisammattitutkinto:

Arvioinnista päättäneet	Tutkinnon osat
ei tietoa	43
Työnantaja/työelämän edustaja ja opettaja	12
Yhteensä	55

Osaamisen arvioinnin kaksikantaisuuden toteutuminen

Suurimman osan näytöistä oli arvioinut työnantaja/työelämän edustaja yhdessä opettajan kanssa. KOSKI-dataan liittyvistä teknisistä syistä johtuen tilastoissa on kuitenkin suuri määrä tutkinnon osia, joiden kohdalta ei löydy arvioijien tietoja. Tilastoista onkin vaikea vetää johtopäätöksiä "ei tietoa" kohtien suuren määrän takia. KOSKI-tilastojen mukaan osaamisen arvioinnin kaksikantaisuus kuitenkin toteutuu suurimmassa osassa näytöissä. Vierailukäynneillä käytyjen keskustelun perusteella arvioinnissa tulisi ottaa selkeämmin huomioon arvioinnin kaksikantaisuus niin, että arvioinnissa tulevat esille sekä työelämäarvioijan että opettaja-arvioijan näkemys. Myös työelämäedustajilla tulisi olla selkeä ymmärrys arviointikriteereistä ja erityisesti silloin, kun opettajan osuus itse näyttötilanteessa jää pintapuoliseksi. Tutkinnon osien näytöt ovat usein monimuotoisia sisältäen useita osanäyttöjä eri työpaikoissa. Tämä tuo omat haasteensa arviointiin, esimerkiksi eri osanäyttöjen painotuksiin ja ylipäänsä siihen miten lopullinen arviointi toteutetaan. Toimikunta uskoo, että uudet yleiset arviointikriteerit tuovat varmaan linjakkuutta arviointityöhön.

Perustelut oppilaitoksissa järjestettävälle näytölle

Vierailukäynneillä käytyjen keskustelujen mukaan maatalousalan perustutkinnossa Työskentely maatilalla sekä Maaseutuyrittäminen -tutkinnon osien näytöt järjestetään usein oppilaitosympäristössä. Näin tehdään siitä syystä, että Työskentely maatalousalalla -tutkinnon osa suoritetaan opintojen alussa eikä opiskelijoilla ole vielä riittävästi osaamista tehdä yrityksissä näyttöjä. Myös maaseutuyrittäjien palautteet tukevat tätä toimintatapaa. Maaseutuyrittämisen osalta näyttö on pääsääntöisesti liiketoimintasuunnitelman laadinta, joka tehdään kirjallisena. Näytön luonteen vuoksi sen toteuttaminen työpaikoilla on haasteellista. Muilta osin perustellaan oppilaitoksissa järjestettäviä näyttöjä sillä, että työssäoppimispaikkoja ei ole riittävästi tai yritykset eivät ole halukkaita ottamaan opiskelijoita.

Yleistykset oikaisupyynnöistä

Oikaisupyynnöitä on tullut kolme ja ne ovat kaikki tulleet eri järjestäjiltä. Myöskään tutkinnon osat eivät ole oikaisupyynnöissä olleet samoja. Kahdessa oikaisupyynnössä työelämätoimikunta katsoi arvioinnin olevan oikea ja yhdessä tapauksessa määrättiin uusi arviointi.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Toimikunnille toimitetuissa toteuttamissuunnitelmissa on ollut kirjavuutta ja työelämätoimikunta on joutunut ottamaan paljon kantaa suunnitelmien sisältöön ja niiden puutteisiin. Toteuttamissuunnitelman tulisi sisältää koulutuksen järjestäjän päättämät yleiset osaamisen arvioinnin menettelytavat, ja sen tulisi olla arjen työkalu, jota opettajat, ohjaajat ja osaamisen arvioijat käyttävät opiskelijan osaamisen arvioinnissa. Tätä ohjetta tulkiten suurin ongelma suunnitelmissa on ollut se, että ne ovat usein vaikeaselkoisia ja laadittu sen vuoksi koska sellainen asiakirja tulee olla. Myös toteuttamissuunnitelmien laadintaan tehdyt ohjeistukset olivat alkuun puutteelliset.

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Heti reformin jälkeen henkilökohtaistaminen oli uutta ja vaati sen vuoksi oppilaitoksilta ponnistuksia työn alkuun saattamiseksi. Toimikunta uskoo, että niissä oppilaitoksissa, joissa on ollut paljon aikuiskoulutusta, henkilökohtaistamistyö on ollut tutumpaa ja käytännön laajentaminen kaikkiin koulutuksiin on ollut helpompaa toteuttaa. Myös erilaiset verkkosovellukset ovat helpottaneet henkilökohtaistamistyötä. Toimikunta uskoo, että haastavaksi henkilökohtaistamisessa voivat nousta osaamisen tunnustamiset erityisesti yhteisten tutkinnon osien kohdalla. Amispalautteessa henkilökohtaistamiseen liittyvien kysymysten keskiarvo on kohtuullisen hyvällä tasolla n. 4, asteikolla 1-5. Koulutuksen järjestäjien välillä on pientä vaihtelua.

Hyvät käytännöt

Vierailukäynneillä käytyjen keskustelujen mukaan oppilaitoksissa on esimerkiksi otettu käyttöön erilaisia älypuhelimella toimivia digialustoja, joilla opiskelijat pystyvät esimerkiksi määrittelemään omien opistojensa edistymistä. Työelämäyhteistyötä kehitettiin mm. keräämällä systemaattisesti palautetta työpaikoilta ja pitämällä mm. "lounastreffejä" yrittäjien kanssa.

Kehittämiskohteita järjestäjien toiminnassa

Toteuttamissuunnitelmat ovat usein vaikeaselkoisia eivätkä palvele käyttötarkoitustaan. Kaksikantaisuus ei aina toteudu toivotulla tavalla. Myös näyttöjä ei aina pidetty erillisenä ajanjaksona vaan ne toteutettiin jatkuvana näyttönä koko työssäoppimisjakson aikana. Lisäksi näyttöjä tulisi pyrkiä pitämään enemmän työpaikoilla.

Tutkintojen perusteiden toimivuus

Pohdintoja

Tutkinnon perusteiden työelämävastaavuus

Vierailukäyntiraporttien perusteella on vaikea ottaa kantaa tutkinnon perusteiden työelämän vastaavuuteen. Työelämätoimikunta toivoisikin lisää tietoa opiskelijoiden työllistymisestä ja osaamisen riittävydestä työelämässä ja odottaa työelämäpalautteen käyttöönottoa.

Valinnaisuus toteutuminen tutkintojen suorittamisessa

Valinnaisuus toteutuu melko hyvin uusien opetusmenetelmien ansiosta. Työpaikoilla tapahtuva koulutus on mahdollistanut entistä paremmin valinnaisuuksien toteuttamisen, yhdessä verkkokurssien kanssa. Tuolloin yksittäisille opiskelijoille voidaan luoda oma polku, ilman, että saman valinnan tekee esim. koko opiskelijaryhmä. Toimikunta kuitenkin pohtii, että pystytäänkö oppilaan oman tilanteen ja kiinnostuksen mukaan aina tarjoamaan valinnaismahdollisuuksia.

Lisäohjeistuksen tarpeita tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksissa tai ammattitaidon osoittamistavoissa

Toimikunta uskoo, että ohjeistuksen tarkennusta tarvitaan vielä näyttöpaikoista, joissa osaaminen voidaan osoittaa. Ohjeistuksen laatuun ja yksityiselitteisyyteen tulisi myös kiinnittää enemmän huomiota. Vierailukäynneillä toimikunta on muistuttanut oppilaitoksia siitä, että osaamisen hankkiminen ja osaamisen osoittaminen tulee pitää erillään toisistaan ja toteuttaa näyttö erillisenä jaksona.

Kokemuksia uusien tutkinnon perusteiden toimivuudesta

Toimikunnalle ei ole vielä tullut palautetta uusien tutkintojen perusteista.